

การใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา

อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์

มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1. ความเปลี่ยนแปลงนานับประการที่เกิดขึ้นในโลกสมัยใหม่ ด้านหนึ่งทำให้ชีวิตมนุษย์มีความสะดวกสบายมากขึ้น หลีกหนีจากปัญหาเดิมที่เคยคร่าชีวิตผู้คนไป เช่น โรคระบาดบางอย่าง ภาวะอดอยาก แต่อีกด้านหนึ่งความเปลี่ยนแปลงก็ได้นำมาซึ่งด้านที่ทารุณโหดร้ายมากขึ้นต่อมวลมนุษย์ตามไปด้วยเช่นกัน มนุษย์ไม่สามารถที่จะเลือกรับแต่ผลพวงด้านที่สวยงามของโลกสมัยใหม่เท่านั้นหากแต่ก็จำเป็นต้องรับด้านเป็นความอัปมงคลด้วยเช่นกัน

(ภาพความสะดวกสบายของมนุษย์สลับกับภาพความโหดร้าย เช่น การยิงกันบนท้องถนนหรือเด็ก เอลิโอเปียที่ผอม หนึ่งติดกระดุก)

2. ด้านอัปมงคลที่เด่นชัดของโลกสมัยใหม่ที่กลายมาเป็นปัญหาที่ทำทลายภูมิปัญญาของมวลมนุษย์ให้หาทางแก้ไขและทำลายการดำรงอยู่ของมนุษย์ชาติด้วย ได้แก่ การใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา กล่าวได้ว่าเรา : มนุษย์ในโลกสมัยใหม่กำลังตกอยู่ในบ่วงของปัญหาการใช้ความรุนแรงที่ขยายตัวลึกซึ้งมากขึ้น ดังภาพที่เราพบเห็นอยู่ทุกวันนี้ทั้งในชีวิตจริงของเราและภาพข่าวที่ปรากฏตามสื่อมวลชนต่างๆ เรา : มนุษย์ในโลกสมัยใหม่จำเป็นต้องทำอะไรที่จำเป็นต้องทำความเข้าใจประเด็นการใช้ความรุนแรงให้ดีเพราะหากไม่ชัดเจนต่อปัญหานี้ เราก็ถูกชักนำให้เป็นส่วนหนึ่งของบ่วงที่ถูกถักสานด้วยเส้นใยของการใช้ความรุนแรงอย่างไม่รู้ตัว

(ภาพสงคราม ...และจบท้ายด้วยภาพใยแมงมุมที่น่าจะมีแมงมุมกำลังตะครุบเหยื่อให้เห็นจะด้วย เอ ...ผมเรียกร่องเกินไปหรือเปล่าเนี่ย ขอโทษที่ครับ)

3. หากเรานิยามคำว่าการใช้ความรุนแรงว่าได้แก่กระบวนการหรือการกระทำใด ๆ ที่ก่อให้เกิดการทำลายล้างมนุษย์หรือทำให้มนุษย์หมดโอกาสในการดำรงตนเองอยู่อย่างสมศักดิ์ศรีและฐานะความเป็นมนุษย์ไป เราอาจจะแบ่งปัญหาการใช้ความรุนแรงออกได้เป็นสามระดับด้วยกันคือ **ความรุนแรงเชิงโครงสร้างของโลกสมัยใหม่ ความรุนแรงเชิงโครงสร้างในชีวิตประจำวัน และความรุนแรงทางกายภาพในระดับรัฐและสังคม**

(ใช้ตัวหนังสือสามประโยคย่อด้วยหมึกสีแดงที่ค่อย ๆ ไหลอาบลงมา แหม เขียนเองอังกิ้วเลยทำยังกะหนังสือ)

4. ความรุนแรงเชิงโครงสร้างของโลกสมัยใหม่

การกล่าวถึงความรุนแรงอาจจะทำให้นักศึกษาเห็นภาพเพียงแต่ความรุนแรงโดยตรงที่เห็นได้ชัดเจน เช่น ภาพสงคราม แต่ความน่ากลัวของการใช้ความรุนแรงนั้นมีมากกว่านั้นมากเพราะมันไม่ใช่เพียงความรุนแรงที่เป็นเหตุการณ์หากแต่มันเป็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากโครงสร้างที่ก่อร่างสร้างโลกสมัยใหม่ขึ้นมาเลยทีเดียว

ความรุนแรงเชิงโครงสร้างด้านแรก คือ ความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของโลกสมัยใหม่ ในขณะที่เราล่าวกันถึงภาพขงโลกยุคโลกาภิวัตน์จนดูเหมือนมีแต่ภาพด้านดีนั้น อีกหลาย ๆ มุมของโลกเราก็จะพบภาพของเด็กหรือประชากรของโลกที่อดยาก ขาดอาหาร ภาพที่ขัดแย้งกันเช่นนี้มิได้เกิดขึ้นเพราะใครอยากจะทำให้เกิด หากแต่เกิดขึ้นเพราะโครงสร้างทางเศรษฐกิจโลกเป็นไปเช่นนั้นต่างหาก ดังที่เราได้เรียนกันมาแล้วในหัวข้อก่อนหน้านี้ คือ การกระจายทรัพยากรที่ไม่เป็นธรรม ระหว่างประเทศหรือภูมิภาคที่ได้เปรียบกับประเทศหรือภูมิภาคที่เสียเปรียบ มุมหนึ่งของโลกที่ได้เปรียบมีคนที่นั่งสุขสำราญบริโภคอาหารแพง ๆ ดี ๆ แต่อีกหลายมุมของโลก เด็กไม่มีแม่แต่มจะกินเป็นต้น

(ภาพที่ตรงกันข้ามกันระหว่างประเทศหรือภาคการผลิตที่ร่ำรวยกับประเทศที่ยากจนหรือภาคการผลิตที่ยากจน หรือว่าจะเลือกเอาภาพ อ.รุจยา ที่ร่ำรวย กับผมที่ยากจนน่าจะให้ดีเหมือนกัน)

โครงสร้างเศรษฐกิจโลกที่เป็นโครงสร้างของความรุนแรงเช่นนี้เริ่มเกิดขึ้นเมื่อเกิดการล่าอาณานิคม และพัฒนามาจนถึงความสัมพันธ์เชิงพึ่งพิงเช่นในปัจจุบัน ความรุนแรงที่ปรากฏชัดเจนในโครงสร้างนี้ ก็คือกลุ่มประชากรโลกที่ตกอยู่ในฝ่ายผู้เสียเปรียบนั้นถูกดูดซับส่วนเกินด้านต่าง ๆ ไปหล่อเลี้ยงประชากรที่อยู่ในฝ่ายที่ได้เปรียบ จนไร้ซึ่งโอกาสเกือบทุกด้านรวมไปถึงโอกาสที่จะมีชีวิตรอดเสียด้วยซ้ำไป

(ตัวอักษร ..จากอาณานิคม..สู่..การพึ่งพิง.....แล้วก็เป็นภาพการ์ตูนโลกที่มีรอยแตกออกเป็นเสี้ยวๆ)

ภาพความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจเช่นนี้ สามารถพบเห็นได้ทั้งในระหว่างประเทศที่ได้เปรียบกับเสียเปรียบ และระหว่างภูมิภาคภายในประเทศเดียวกันก็ยังมีภาคการผลิตที่ได้เปรียบ และภาคการผลิตที่เสียเปรียบ เช่น ชาวอินเดียที่อาศัยอยู่ในสลัมบอมเบย์เขาก็ถูกภาคการผลิตสมัยใหม่ในอีกเขตหนึ่งของเมืองบอมเบย์ดูดซับส่วนเกินไปจนหมดพร้อมกันนั้นก็กล่าวได้ว่าประเทศอินเดียโดยรวมก็ถูกดูดซับส่วนเกินให้ไหลไปสู่ประเทศตะวันตกด้วย สลัมในชนบทของบราซิลก็เกิดขึ้นมาพร้อมกับการถูกดูดซับส่วนเกินไปสองชั้นตอนคือจากภาคการผลิตในเมืองกับบริษัทข้ามชาติของตะวันตกจนทำให้พวกเขาที่เดิมทำไร่ทำนาไว้ในชนบทต้องสูญเสียที่ดินกลายเป็นผู้ที่มีที่อยู่เพียงแค่อุโมงค์หวนนอนรอเวลาเช้าเพื่อจะเข้ามาทำงานเป็นกรรมกรในเมืองเท่านั้น หลายหมู่บ้านของภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยก็กลายเป็นสลัมในชนบทด้วยกระบวนการเช่นเดียวกัน เป็น

(อาจารย์พีรพลมีหนังสือสลัมบอมเบย์ เลือกอามาใช้หมดทั้งย่อหน้านี้เลย)

นอกจากความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ โครงสร้างทางการเมืองของรัฐบาลที่พัฒนามา

พร้อมกับความเป็นโลกสมัยใหม่ ก็เป็นโครงสร้างที่ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐนั้นแปรเปลี่ยนไปมา ไม่แน่นอน มีการแข่งขันกัน มีการกระทบกระทั่งกัน โครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างรัฐเช่นนี้ทำให้ความคิดเรื่องความมั่นคงของรัฐนั้นถูกเน้นมากขึ้น ดังนั้นการแบ่งทรัพยากรจำนวนมากในแต่ละรัฐมาใช้ในด้านการสะสมอาวุธต่าง ๆ ก็มีเพิ่มขึ้นขึ้นไปด้วย

(ภาพอาวุธ เช่น รถถัง หรือเครื่องบินที่จอดอยู่ สลับกับภาพการเจรจาที่ดูคล้ายการเจรจาซื้ออาวุธ)

โครงสร้างการใช้ทรัพยากรของรัฐไปในเรื่องนี้มีความสัมพันธ์อยู่กับความรุนแรงในโลกสมัยใหม่อยู่สองประการด้วยกัน ประการแรก คือ ทำให้แนวโน้มการใช้ความรุนแรงโดยตรง เช่น สงครามเกิดขึ้นอยู่เนืองๆ ในประวัติศาสตร์พัฒนาการของรัฐสมัยใหม่ มีสงครามใหญ่ ๆ เกิดขึ้นสองครั้ง สงครามย่อย ๆ ที่ก่อความเสียหายมากมายเกิดขึ้นนับไม่ถ้วน เช่น สงครามเวียดนาม สงครามรัสเซียกับบอสเนีย เป็นต้น ภาวะสงครามที่เป็นความรุนแรงที่เห็นได้ชัดเจนนั้นไม่ได้เกิดขึ้นบ่อย ๆ ในสัญญาภาคหาคแต่เกิดขึ้นภายใต้โครงสร้างทางการใช้ทรัพยากรของชาติไปในการสะสมอาวุธนั่นเอง แม้ว่าในปัจจุบันมีความพยายามจัดความสัมพันธ์ทางการใช้ทรัพยากรของชาติไปในการสะสมอาวุธนั่นเอง แม้ว่าในปัจจุบันมีความพยายามจัดความสัมพันธ์ระหว่างประเทศลักษณะใหม่เกิดขึ้น คือจัดเป็นกลุ่มการค้าขึ้นมา แต่ก็ยังไม่สามารถที่จะแก้ไขโครงสร้างการสะสมอาวุธได้ เช่น ประเทศในกลุ่มอาเซียนยังคงสะสมอาวุธกันอย่างมากมายทั้ง ๆ ที่มีประสงค์จะเป็นมิตรกันทางการผลิตแต่เวลาจะจัดซื้ออาวุธก็จะอ้าค้ำคัลึงกัน คือต้องระวังเพื่อนบ้านเป็นต้น

(ขึ้นต้นเป็นภาพสงครามโลกครั้งที่ 1 หรือ 2 ก็ได้ ต่อด้วยสงครามเวียดนาม ต่อด้วยภาพแผนที่อาเซียน และต่อด้วยภาพการตุนเรือดำน้ำคือคอคูมแล้วก็ภาพบรรหาร ศิลปอาชา ในการประชุมอาเซียน)

ที่สำคัญนอกจากความรุนแรงโดยตรงแล้ว โครงสร้างการใช้ทรัพยากรของรัฐในการสะสมอาวุธยังสะท้อนความรุนแรงเชิงโครงสร้างอีกประการหนึ่ง คือ การตัดสินใจที่จะใช้ทรัพยากรที่มีจำนวนจำกัดไปในการสะสมอาวุธ หมายความว่า รัฐนั้น ๆ ก็จะมีทรัพยากรน้อยลงที่จะใช้ไปในการพัฒนาศักยภาพหรือคุณภาพชีวิตของประชากรในรัฐของตนเองตามไปด้วย หากจะเปรียบเทียบให้เห็นชัดเจนอาจจะต้องกล่าวว่าเมื่อรัฐซื้อเครื่องบินรบหรือเรือดำน้ำมากขึ้นหนึ่งลำก็หมายความว่ารัฐได้ทำลายโอกาสในการสร้างโรงเรียนหรือสร้างการสาธารณสุขพื้นฐานที่ดีขึ้นแก่ประชาชนนั่นเอง ความรุนแรงเชิงโครงสร้างเช่นนี้อาจจะเห็นไม่ชัดเจนในประเทศร่ำรวยหรือกำลังจะร่ำรวยเช่นประเทศในกลุ่มอาเซียน หากแต่จะเห็นความรุนแรงนี้ชัดเจนในประเทศที่ยากจนที่ยินดีใช้ทรัพยากรของรัฐไปในการสะสมอาวุธมากกว่าสร้างสิ่งที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรในรัฐของตนเอง

(ภาพปืน รถถัง เครื่องบิน เรือรบ ตามด้วย โรงเรียน โรงพยาบาล แล้วก็เด็กอัฟริกาที่ยากจนข้นแค้น)

และด้วยโครงสร้างของการสะสมอาวุธเช่นที่กล่าว ทำให้บรรดาประเทศที่มีความก้าวหน้าทาง

เทคโนโลยีใช้การผลิตอาหารเป็นสินค้าออกของตนซึ่งสามารถทำกำไรได้อย่างมหาศาลเพราะความต้องการอาหารของแต่ละประเทศในโครงสร้างนี้ไม่มีวันที่จะหยุดได้เลย ต้องแข่งขันกันตลอดหากเพื่อนบ้านมีเรือดำน้ำประเทศข้างเคียงก็จำเป็นต้องขวนขวายหามาให้ได้ อดีตประธานาธิบดีประเทศปากีสถานท่านหนึ่งเคยกล่าวทำนองว่า แม้ชาวปากีสถานจะต้องกินหญ้าแทนอาหารก็ตามประเทศก็จะต้องมีอาวุธปรมาณู เพราะว่าประเทศอินเดียมีไว้แล้ว เป็นต้น การค้าอาวุธจึงยังคงเป็นธุรกิจที่มีมูลค่ามหาศาลในโลกปัจจุบัน การรบทะเลทรายที่ผ่านมาของอเมริกาหลายเป็นภาพการโฆษณาอากาศอาวุธสมัยใหม่ที่บริษัทต่าง ๆ ใช้ประโยชน์ในการขายสินค้าของตนโดยที่ไม่มีการพูดถึงความรุนแรงที่เกิดจากอาวุธเหล่านั้นเลย เป็นต้น (ภาพการรบสงครามอ่าวทั้งย่อหน้าเลย เอาที่เจ๋ง ๆ ยิ่งกับสตาร์วอร์นะ)

กล่าวได้ว่าแม้ในอดีตหรือในโลกก่อนสมัยใหม่จะมีสงครามเกิดขึ้นอยู่ หากแต่สงครามในโลกสมัยก่อนสมัยใหม่นั้นไม่ได้เป็นผลมาจากโครงสร้าง ดังนั้นความรุนแรงหรือภาวะผูกพันกับปัจจัยสงคราม จึงไม่มีผลต่อประชากรโดยทั่วไป แต่ปัจจุบันนั้นประชากรโลกทั้งหมดต่างต้องรับภาระอันน่าสพึงกลัวนี้ไว้ทุกตัวคนเพราะมันเป็นปัญหาจากโครงสร้าง

5. ความรุนแรงเชิงโครงสร้างในชีวิตประจำวัน

ปัญหาความรุนแรงในโลกสมัยใหม่ที่กระทบความรู้สึกมนุษย์มากที่สุด ได้แก่ ภาพความรุนแรงโหดร้ายที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของเราเอง ข่าวการฆ่าเด็กเร่ร่อนในบราซิลเฉลี่ยอาทิตย์ละ 6 ถึง 7 คน การยิงปืนเข้าใส่ร้านอาหารฟาสต์ฟู้ดในอเมริกาที่มีคนตายหลายคน ข่าวการใช้แรงงานเด็กอย่างกดขี่ที่เกิดขึ้นเกือบทุกมุมของประเทศกำลังพัฒนา ข่าวโสเภณีเด็ก ข่าวการฆ่ากันตามกลางท้องถนนด้วยเหตุผลแค่การขับรถปาดหน้ากันในประเทศไทย การข่มขืนในอเมริกาที่มีสถิตินาทีละหลายคน ฯลฯ

นักคิดธรรมดาไร้เดียงสาอาจจะประมาณความรุนแรงในชีวิตประจำวันของมนุษย์ในโลกสมัยใหม่ได้อย่างง่าย ๆ ว่า เพราะมนุษย์สมัยใหม่นี้มันเลวลงไร้ศีลธรรมจำเป็นที่จะต้องมีการสอนศีลธรรมให้แก่ประชาชน แต่การอธิบายเช่นนี้ไม่ได้ก่อให้เกิดความเข้าใจอันจะนำไปสู่การแก้ปัญหาแต่อย่างใด จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าใจปัญหาความรุนแรงในชีวิตประจำวันในเชิงโครงสร้างให้ดีกว่าก่อนที่จะหาหนทางแก้ไขปัญหาให้

เหมาะสมได้ในอนาคต

โครงสร้างความรุนแรงในชีวิตประจำวันที่เกิดขึ้นนั้น เป็นผลมาจากความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมในโลกสมัยใหม่เอง รากเหง้าที่สำคัญได้แก่ ผลอันเกิดจากกระบวนการผลิตสมัยใหม่ที่เน้นประสิทธิภาพของการผลิตด้วยการแบ่งงานกันทำ การแบ่งงานกันทำตามความชำนาญเฉพาะด้านนั้นด้านหนึ่งทำให้สามารถสร้างผลผลิตออกมามากมายมหาศาลตอบสนองแก่มนุษย์ ทำให้มนุษย์มีความ

สะดวกสบายมากขึ้นกว่าเดิมมาก หากแต่อีกด้านหนึ่งของกระบวนการนี้ได้ทำให้เกิด “ความแปลกแยก” ดังที่เราได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อการลดคุณค่าความเป็นมนุษย์ และความแปลกแยกอันเกิดจากการแบ่งงานกันทำยังส่งผลที่สำคัญอีกประการ คือ ได้ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันถูกลดทอนลงมาเหลือเพียงส่วนเล็ยวเท่านั้น เช่น เราสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานเพียงส่วนองงานที่เราไปสัมพันธ์ด้วยเท่านั้น เราไม่มีโอกาสที่จะรู้จักมนุษย์อย่างแท้จริง ไม่สามารถเข้าใจและรับรู้ถึงภาวะความเป็นมนุษย์ที่มีความรักโลก โกรธหลง มีความฉลาด ความโง่ อย่างที่มนุษย์คนหนึ่งพึงมี เมื่อมนุษย์ในโลกสมัยใหม่ทั้งหลายไม่สามารถรู้จักมนุษย์ได้อย่างแท้จริง โอกาสที่จะใช้ความรุนแรงกับเล็ยวของมนุษย์ที่เราไปสัมพันธ์ด้วยก็เกิดง่ายมากขึ้น การข่มขืนที่เกิดขึ้นก็เพราะมนุษย์ผู้ชายไม่ได้มองผู้หญิงเป็นมนุษย์เช่นกัน หากแต่มองเป็นเพียงวัตถุ บำบัดอารมณ์ทางเพศเท่านั้น เด็กเร่ร่อนในบราซิลที่ถูกฆ่าตายก็เพราะถูกมองว่าจะเป็นผู้ที่มารบกวนความสงบสุขของผู้อื่นโดยไม่ได้มองว่าเขาก็เป็นมนุษย์ด้วยกัน การขับรตปาดหน้ากันก็ไม่ใช่ว่าเรื่องที่จะอภัยกันง่าย ๆ เพราะเป็นเรื่องของการหมิ่นศักดิ์ศรีของรตเบนซ์หรือหมิ่นศักดิ์ศรีของนักอื่น ๆ ที่ไม่ใช่มนุษย์กันอีกแล้ว

มนุษย์ในโลกสมัยใหม่ใช้ความรุนแรงในชีวิตประจำวันทำลายล้างชีวิตมนุษย์คนอื่น ๆ อย่างไม่เห็นว่าเป็นมนุษย์มากขึ้นเพราะโครงสร้างของชีวิตประจำวันของโลกสมัยใหม่ ไม่เปิดโอกาสให้มนุษย์ได้รู้จักสัมพันธ์กันอย่างแท้จริง การรวมอยู่กันชุมชนที่ครั้งหนึ่งเคยเป็นฐานที่สำคัญของสังคมมนุษย์ที่ทำให้มนุษย์รู้จักเข้าใจและมีความสัมพันธ์กันอย่างมีความหมาย ปัจจุบันในเขตเมืองของทุกหนแห่งในโลกล้วนแล้วแต่ปราศจากความเป็นชุมชนแล้ว โอกาสที่จะใช้ช่องทางความเป็นชุมชนที่จะทำความรู้จักเพื่อนมนุษย์ด้วยกันหมดไป มนุษย์ในเขตเมืองของโลกสมัยใหม่กลายเป็นปัจเจกชนที่ล่องลอยอยู่ท่ามกลางฝูงชนที่หาเพื่อนไม่ได้เลย พร้อมกันนั้นในสังคมเองก็ได้เกิดการสร้างระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์หรือวัฒนธรรมลักษณะใหม่ขึ้นมา คือ วัฒนธรรมความกลัว (CULTURE OF TERROR) ได้แก่ ระบบความสัมพันธ์ที่มนุษย์ในเขตเมืองทั้งหลายในโลกสมัยใหม่เกิดความกลัวต่อบุคคลแปลกหน้าที่เฉียดเข้ามาใกล้เขา และพร้อมที่จะใช้ความรุนแรงต่อบุคคลนั้นโดยที่ยังไม่ต้องพิสูจน์ว่าจะก่ออันตรายให้แก่ตัวเองหรือไม่ ตัวอย่างที่ชัดเจน เช่น ที่อเมริกาคนอเมริกันยิงนักศึกษาชาวญี่ปุ่นที่มาเคราะห์ประตุบ้านเพื่อถามทางเท่านั้น หรือ คนในกรุงเทพฯ จะส่ดิ่งสุดตัวหากพบว่ามีคนแปลกหน้าใส่แว่นดำเดินมาหยุดข้าง ๆ เขาที่ป้ายรตเมลล์ เป็นต้น ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันในโลกสมัยใหม่ไม่เพียงแต่เย็นชามากขึ้น เช่น เห็นการประสพอุบัติเหตุต่อหน้าต่อตากี้ไม่มีคนช่วยเหลือ หากแต่เป็นความสัมพันธ์ที่เต็มไปด้วยความหวาดกลัวจนไม่สามารถที่จะเปิดใจให้กว้างเพื่อนรับรู้และเข้าใจเพื่อนมนุษย์ด้วยกันแล้ว

จากการสำรวจพบว่า คนที่อยู่ในเขตเมืองส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะติดอาวูตัวเองไม่ว่าจะเป็น ปืน มีด หรือกระบองไฟฟ้า เพื่อจะใช้กับคนที่ตนรู้สึกว่าจะมาทำอันตรายตนเอง ซึ่งก็คือการจรรโลงการใช้ความรุนแรงให้เกิดขึ้นต่อไปอีกนานเท่าานที่เดียว

6. ความรุนแรงทางกายในระดับรัฐและสังคม

ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่แต่ละรัฐแต่ละประเทศต้องแข่งขันกันอย่างเข้มข้น เพื่อช่วงชิงความได้เปรียบอันเป็นโครงสร้างที่ดำรงอยู่ ภายใต้โครงสร้างนี้ก็ทำให้เกิดการใช้ความรุนแรงทางกายภาพในระดับรัฐและสังคมขึ้นมา

การวิ่งไล่กวดทางเศรษฐกิจ (CATCHING UP) ในระบบโลก ทำให้แต่ละรัฐคิดและตัดสินใจที่จะทุ่มเททรัพยากรทั้งหลายทั้งทางธรรมชาติและอื่น ๆ ลงไปในการสร้างความพร้อมทางเศรษฐกิจเพื่อจะเอาชนะประเทศอื่นได้ หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า เป็น “การพัฒนา” ในนามของการพัฒนาประชาชนผู้อ่อนแอจำนวนมากมายต้องถูกสังเวยให้ทั้งที่ทำกินเพราะจะใช้ที่ดินนั้นหมู่บ้านนั้นไปสร้างเขื่อน สร้างนิคมอุตสาหกรรม เป็นต้น ประสบการณ์ความรุนแรงทางกายภาพของชาวบ้านที่ได้รับจากรัฐเช่นนี้ พบเห็นได้ในทุกประเทศที่เรียกตัวเองว่าประเทศกำลังพัฒนาหรือพัฒนาแล้ว ไม่ว่าจะเป็น เกาหลีใต้ ฮ่องกง มาเลเซีย ไทย บราซิล เม็กซิโก ฯลฯ จนนักวิชาการจำนวนไม่น้อยในโลกเรียการพัฒนาเหล่านี้ว่าเป็น การพัฒนาที่หักหลัง (DEVELOPMENT BETRAYED) เพราะว่าประชาชนถูกรัฐบีบให้ความรุนแรงกระชากออกจากพื้นถิ่น ด้วยหวังว่าอาจจะล้มตาอำปากได้ แต่เมื่อเวลาของการพัฒนาผ่านไปเฉลี่ยร่วมสามทศวรรษ ประชาชนเหล่านี้ยังคงอยู่ในความทุกข์ยากและมากกว่าเดิมมากขึ้น ๆ เด็กเร่ร่อนในบราซิลก็เกิดขึ้นเพราะเหตุนี้และเพิ่มมากขึ้นทุกปี ในเปรูชาวอินเดียนพื้นเมืองต้องอดอาหารตามปีละหลายร้อยคน ประเทศที่ได้รับการยกย่องมากกว่าประสบความสำเร็จในการพัฒนาในปีที่ผ่านมากลับเป็นประเทศที่มีการกระจายรายได้ “เลว” ได้ อันดับหกของโลก คือ ประเทศไทยเป็นต้น

ในระดับสังคมเอง ภายใต้วัฒนธรรมความกลัวที่ถูกสร้างขึ้นจากเงื่อนไขการดำรงชีวิตของมนุษย์ในโลกสมัยใหม่ ได้เกิดการสร้าง “มายาภาพ” (MYTH) ขึ้นมาเป็นคำอธิบายที่เอื้อให้แก่การใช้ความรุนแรงในสังคมด้วย เช่น มายาคำความคิดที่ว่าคนดำเป็นผู้ร้าย กักขฬะและพร้อมที่จะก่ออาชญากรรม อันเป็นมายาคำความคิดที่กระจายออกไปทั่วโลกและมีอิทธิพลมายังประเทศไทยด้วย หรือ ความคิดว่าคนสลัมตัวเลวร้าย ก่อภัยพิบัติได้ทุกอย่างก็เป็นมายาคำความคิดที่เกิดขึ้นในทุกเมืองใหญ่ที่มีสลัม การเกิดมายาภาพเช่นนี้จึงทำให้การใช้ความรุนแรงระดับสังคมทำได้ง่ายมากขึ้น เช่น เผาสลัมไล่ที่เสีย เป็นต้น

7. ที่กล่าวมาทั้งหมด ต้องการจะชี้ให้เห็นถึงรากเหง้าของปรากฏการณ์ความรุนแรงที่เราพบเห็นกันอยู่ทุกวันในโลกสมัยใหม่ นี้ไม่ใช่การมองโลกในแง่ร้ายเพราะหากนักศึกษานั่งนิ่งถึงประสบการณ์ตัวเองก็จะพบว่าตัวเองก็ตกอยู่ในบ่วงสายใยนี้เช่นกัน เคยมีการสอบถามนักศึกษาผู้หญิงในชั้นเรียนใหญ่ ๆ ว่าหากต้องเดินทางไปไหนคนเดียวในที่เปลี่ยน ๆ นักศึกษากลัวอะไรมากที่สุด คำตอบที่คล้ายคลึงและพร้อมเพรียงกันคือ กลัวคนงานก่อสร้าง และคำถามต่อไปคือนักศึกษารู้จักกรรมกรก่อสร้างบ้างไหม คำตอบคือไม่รู้จัก

ตัวอย่างนี้ชี้ให้เห็นว่านักศึกษาซึ่งเป็นคนในเมืองเป็นส่วนใหญ่มักตกอยู่ภายใต้วัฒนธรรมความกลัวและมายาภาพของศัตรูโดยไม่รู้ตัว และเชื่อว่านักศึกษาก็พร้อมที่จะใช้ความรุนแรงกับคนที่กลัวอย่างแน่นอน

แน่นอนว่า ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมดังกล่าว อาชญากรรมเกิดมากขึ้น การข่มขืนเกิดนาที่หลายคนมากขึ้น แต่หนทางแก้ไขจำเป็นต้องนึกถึงทางอื่น ๆ ด้วยไม่ใช่เพียงแค่การให้ปัจเจกบุคคลใช้ความรุนแรงเพื่อป้องกันตัวเองอย่างเดียวเพราะไม่มีทางที่จะทำอะไรได้ ลองนึกถึงผู้หญิงถูกจี้แล้วมีปืนในกระเป๋า คาดเดาไว้ว่าเป็นก็คงถูกใจเธอไปด้วย หากแต่เมื่อเข้าใจรากเหง้าของปัญหานี้แล้ว เราอาจจะคิดถึงการแก้ปัญหาทางอื่น ๆ เช่น การสร้างสำนักชุมชนที่พร้อมจะช่วยเหลือกันยามเกิดอาชญากรรม เช่น ตะโกนเสียงดังเมื่อพบเห็นเหตุการณ์ และหนทางอื่น ๆ อีกมากมายที่รอให้เรา : มนุษย์ในโลกสมัยใหม่ได้ร่วมช่วยกันคิดเพื่ออนาคตของมนุษยชาติร่วมกัน เพราะเราจะปล่อยให้ลูกหลานเราอยู่ในภาวะนี้ได้อย่างไรกัน